

Dinamički model *boost* pretvarača namenjen proceduralnim programskim jezicima

Milan Baltić, Milan Ponjavić

Odsek za elektroniku
Elektrotehnički fakultet
Beograd, Srbija

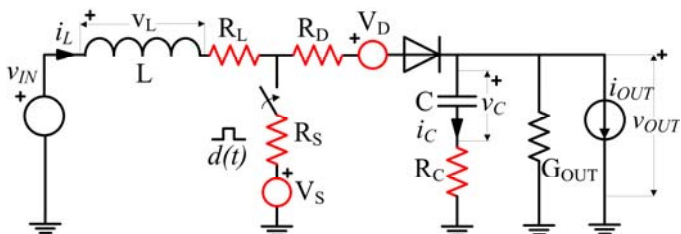
baltic.milan@gmail.com, milan@el.etf.rs

Sadržaj—U radu je prikazana metodologija izvođenja nelinearnog dinamičkog modela *boost* pretvarača za veliki signal i rezultati simulacije. U prvom delu rada je izloženo izvođenje jednačina modela bez aproksimacija dok je u drugom delu izvršeno poređenje sa referentnim modelom. Izvedeni model sadrži uticaj parazitivnih komponenti (otpornost kalema, diode, prekidača, napon na diodi u provodnom stanju i napon prekidača) i upotrebljiv je prilikom projektovanja pretvarača, kao i u edukaciji u oblasti energetske elektronike.

Ključne reči—Energetska elektronika; nelinearni dinamički model; simulacija;

I. UVOD

Na tržištu softvera za simulaciju električnih kola pojavljuje se sve više zahteva korisnika za preciznim i brzim programskim rešenjima. Sa druge strane visoka cena simulatora energetskih pretvarača često prevazilazi stotine pa i hiljade dolara [1]. Sa pojavom *open source* zajednice i mnoštva proceduralnih i *event driven* jezika za simulaciju (*SciLab*, *SciCos*, *Octave* [2][3]) koji su besplatni, pojavila se i potreba da se modeli pretvarača prilagode ovakvom tipu simulatora koji često nemaju ugrađene elemente električnih kola. Pomenuti jezici obično nemaju stroga pravila, i imaju dodatnu podršku za vizuelizaciju rezultata koja je kao naučna disciplina sve prisutnija [4]. Da bi se dobio veći uvid u formiranje veličina i pratili koraci simulacije energetskih pretvarača razvijen je model *boost* pretvarača korišćenjem diferencijalnih jednačina. Izbor diferencijalnih jednačina se nametnuo i kao želja autora da prikažu kompletno izvođenje nelinearnog modela bez aproksimativnih metoda i softverske podrške, sem validacije modela na samom kraju. Iako su uzeti u obzir i parazitni efekti pretvarača prikazani na Sl.1., rešavanje diferencijalnih jednačina nije previše usložnjeno.

Slika 1. Posmatrani *boost* pretvarač sa parazitnim efektima (crvena boja).

Posle inicijalnog napora koji je potrebno uložiti u rešavanje jednačina posmatranog pretvarača predloženim koracima simulacije dobija se potpuni uvid u dinamiku rada pretvarača na *circuit* nivou i lako prelazi u druge režime rada (npr. strujno upravljanje).

Proizvoljno opterećenje pretvarača na izlazu je prikazano kombinacijom strujnog izvora i provodnosti čime je izbegnut prost primer sa otpornikom koji je često tema diskusija o uticaju potrošača na dinamiku pretvarača [5].

U prvom delu rada dat je način modelovanja pretvarača bez zanemarivanja parazitnih efekata i jedan pristup aproksimacije izvedenih jednačina. U drugom delu rada su prikazani rezultati simulacije pretvarača i poređenje sa referentnim *PSpice* modelom, kako originalnog modela, tako i modela sa izvesnim aproksimacijama.

II. METOD MODELovanja

Izabrani *boost* pretvarač sa parazitnim efektima je posmatran u oba stanja, kada je prekidač uključen i kada je isključen. Kako je topologija kola promenljiva, potrebno je opisati pretvarač jednačinama i u jednom i u drugom stanju i rešiti nelinearni prelaz između topologija kola.

Pristup modelovanja za veliki signal se razlikuje od pristupa uvedenog za mali signal [6] po tome što se međutrenutak bira u skladu sa periodom prekidanja. Deo po deo linearno kolo se može rešiti ako se za početne vrednosti promenljivih veličina pretvarača u intervalu:

$$v_C(t), i_L(t), t \in [kT_S + dT_S, (k+1)T_S] \quad (1)$$

uzmu krajnje vrednosti iz prethodnog intervala:

$$v_C(t), i_L(t), t \in [kT_S, kT_S + dT_S] \quad (2)$$

A. Prvi deo periode prekidanja

Posmatrajući Sl. 3. Na kojoj je prikazano kolo u prvom delu periode prekidanja, jednačine modela za veliki signal koje opisuju *boost* pretvarač u otvorenoj sprezi su:

$$V_{IN} - V_S - L \frac{di_L}{dt} - (R_L + R_S)i_L(t) = 0 \quad (3)$$

i:

$$C \frac{dv_C(t)}{dt} + v_{OUT}(t)G_{OUT} + i_{OUT} = 0 \quad (4)$$

Transformacijom izraza (3) dobija se linearna nehomogena diferencijalna jednačina prvog reda po struji kalema:

$$\frac{di_L(t)}{dt} + \frac{R_L + R_S}{L}i_L(t) = \frac{V_{IN} - V_S}{L} \quad (5)$$

Rešavanjem homogenog dela $i_{Lh}(t)$ i nalaženjem partikularnog rešenja $i_{Lp}(t)$ jednačine (5) dolazi se do struje kalema u obliku:

$$i_L(t) = i_{Lp}(t) + i_{Lh}(t) = \frac{V_{IN} - V_S}{R_L + R_S} + K_1 e^{-\frac{R_L + R_S}{L}t} \quad (6)$$

Vraćanjem celokupnog rešenja u polaznu jednačinu i zamenom $t \rightarrow 0 \Rightarrow i_L(t) = i_L(0)$ nepoznata konstanta je:

$$K_1 = i_L(0) - \frac{V_{IN} - V_S}{R_L + R_S} \quad (7)$$

pa je konačno rešenje struje kalema na kraju prvog dela prekidačke periode:

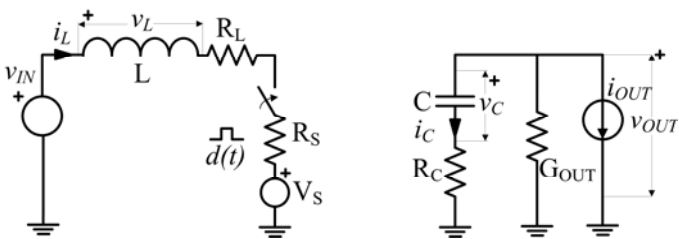
$$i_L(dT_S) = (i_L(0) - \frac{V_{IN} - V_S}{R_L + R_S})e^{-\frac{R_L + R_S}{L}dT_S} + \frac{V_{IN} - V_S}{R_L + R_S} \quad (8)$$

gde je $i_L(0)$ vrednost struje kalema sa početka posmatranog intervala. Izlazni deo kola sa Sl 2. je opisan diferencijalnom jednačinom po naponu kondenzatora (4) ali se uz linearnu vezu:

$$v_{OUT}(t) = v_C(t) + R_C i_C(t) \quad (9)$$

transformiše u:

$$\frac{dv_C(t)}{dt} + \frac{G_{OUT}v_C(t)}{C(1 + R_C G_{OUT})} = -\frac{i_{OUT}}{C(1 + R_C G_{OUT})} \quad (10)$$

Slika 2. Izgled kola u prvom delu periode prekidanja.

Rešavanjem homogenog dela i određivanjem partikularnog rešenja dolazi se do jednačine koja opisuje napon kondenzatora na kraju posmatranog intervala:

$$v_C(dT_S) = (v_C(0) + \frac{i_{OUT}}{G_{OUT}})e^{-\frac{G_{OUT}}{C(1 + R_C G_{OUT})}dT_S} - \frac{i_{OUT}}{G_{OUT}} \quad (11)$$

gde je $v_C(0)$ vrednost napona kondenzatora sa početka posmatranog intervala.

B. Drugi deo periode prekidanja

Identičnom metodologijom kolo se rešava i za drugi podinterval (kada je prekidač isključen, a dioda provodi, Sl. 3.). Jednačine koje opisuju kolo su sada:

$$V_{IN} - (R_L + R_D)i_L(t) - V_D - L \frac{di_L(t)}{dt} - v_C(t) - R_C C \frac{dv_C(t)}{dt} = 0 \quad (12)$$

i:

$$i_C(t) = i_L(t) - G_{OUT}(v_C(t) + R_C i_C(t)) - i_{OUT} \quad (13)$$

Ako uvrstimo struju kalema iz (13) u jednačinu (12) dobija se nehomogena linearna diferencijalna jednačina drugog reda po naponu kondenzatora:

$$\frac{d^2 v_C(t)}{dt^2} + m_1 \frac{dv_C(t)}{dt} + m_2 v_C(t) = m_3 \quad (14)$$

gde su:

$$m_1 = \frac{C(R_L + R_D)(1 + G_{OUT}R_C) + LG_{OUT} + R_C C}{LC(1 + G_{OUT}R_C)} \quad (15)$$

$$m_2 = \frac{1 + G_{OUT}(R_L + R_D)}{LC(1 + G_{OUT}R_C)} \quad (16)$$

$$m_3 = \frac{V_{IN} - V_D - (R_L + R_D)i_{OUT}}{LC(1 + G_{OUT}R_C)} \quad (17)$$

parametri jednačine (14). Početni uslovi jednačine su napon kondenzatora $v_C(dT_S)$ i struja kalema $i_L(dT_S)$ na kraju prvog podintervala. Rešenje se sastoji iz rešenja pripadajuće homogene diferencijalne jednačine i iz partikularnog rešenja koje odgovara jednačini drugog reda [7]:

$$v_C(t) = v_{Cp} + v_{Ch} = \frac{m_3}{m_2} + e^{at}(A \cos(bt) + B \sin(bt)) \quad (18)$$

gde su:

$$a = -\frac{m_1}{2} \quad (19)$$

$$b = \frac{\sqrt{m_1^2 - 4m_2}}{2} \quad (20)$$

$$A = v_C(dT_S) - \frac{m_3}{m_2} \quad (21)$$

$$B = \frac{1}{C \cdot b} \left(\frac{i_L(dT_S)}{1 + G_{OUT}R_C} - \frac{v_C(dT_S)G_{OUT}}{1 + G_{OUT}R_C} - \frac{i_{OUT}}{1 + G_{OUT}R_C} \right) \quad (22)$$

smene uvedene zbog lakšeg praćenja jednačine (18). Zamenom vremenske promenljive u jednačinama (18)-(22) dobijamo željenu vrednost napona kondenzatora na kraju posmatranog intervala. Za izračunavanje struje kalema na kraju drugog dela periode prekidanja koristi se jednačina za izlazni deo pretvarača sa Sl.3.:

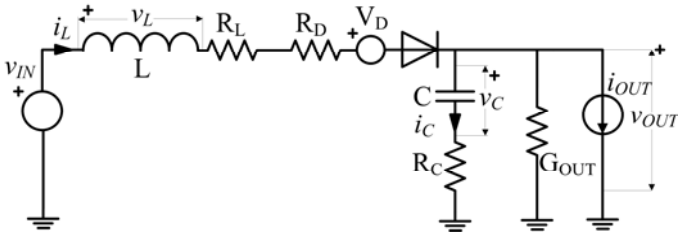
$$i_L(t) = (1 + R_C G_{OUT})i_C(t) + v_C(t)G_{OUT} + i_{OUT} \quad (23)$$

ali je prethodno potrebno odrediti struju kondenzatora diferenciranjem jednačine (18) prema:

$$i_C(t) = C \frac{dv_C(t)}{dt} \quad (24)$$

$$i_C(t) = Ce^{at} [A \cos(bt)(Aa + Bb) + B \sin(bt)(Ba - Ab)] \quad (25)$$

Sada je moguće odrediti struju kalema iz jednačine (23) uz zamenu napona i struje kondenzatora iz (18) i (25).

Slika 3. Izgled kola u drugom delu periode prekidanja.

C. Uprošćavanje modela

Poboljšanja sa stanovišta računarske složenosti mogu se dobiti korišćenjem Taylor-ovog razvoja. Primenom Taylor-ovog razvoja eksponencijalne, sinusne i kosinusne funkcije [7] iz (8), (11), (18), (25) i aproksimacijom koja odgovara vrednosti nezavisno promenljive x u okolini nule:

$$e^x \approx 1 + x \quad (26)$$

$$\sin(x) \approx x \quad (27)$$

$$\cos(x) \approx 1 \quad (28)$$

dobijaju se računski prostiji izrazi za veličine na kraju prvog podintervala:

$$v_C(dT_S) = v_C(0) \left(1 - \frac{G_{OUT}}{C(1 + G_{OUT}R_C)} dT_S \right) - \frac{i_{OUT}}{C(1 + G_{OUT}R_C)} dT_S, \quad (29)$$

$$i_L(dT_S) = i_L(0) \left(1 - \frac{R_L + R_S}{L} dT_S \right) + \frac{V_{IN} - V_S}{L} dT_S \quad (30)$$

i na kraju drugog podintervala u okviru periode prekidanja:

$$v_C(T_S) = \frac{m_3}{m_2} + [1 + a(1 - d)T_S] \cdot [A + Bb(1 - d)T_S] \quad (31)$$

$$i_L(T_S) = (1 + R_C G_{OUT})i_C(T_S) + v_C(T_S)G_{OUT} + i_{OUT} \quad (32)$$

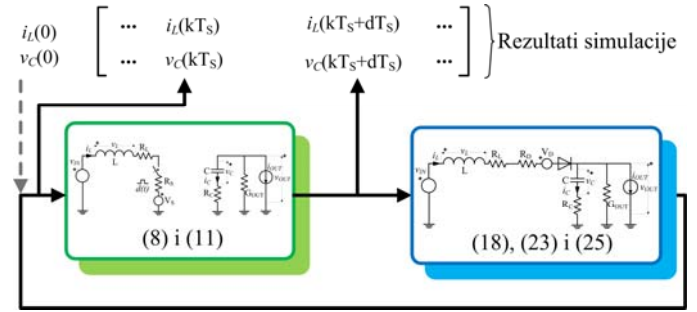
gde je:

$$i_C(T_S) = C[1 + a(1 - d)T_S] \cdot [Aa + Bb + b(1 - d)T_S(Ba - Ab)] \quad (33)$$

Parametri iz jednačina (29)-(33) su isti kao i u izvornom modelu (15)-(17) i (19)-(22).

D. Rezultati simulacija

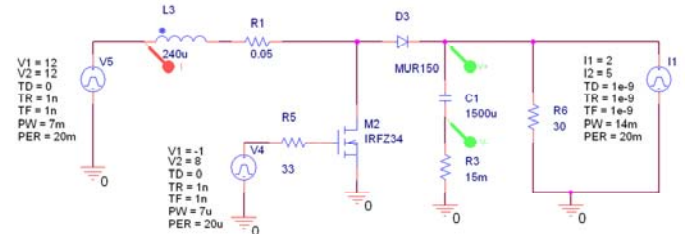
Grafički opis organizacije proceduralnog programa za simulaciju u *SciLab*-u je dat na Sl. 4. Početni uslov simulacije je nulto stanje iz koga se kreće (kondenzator i kalem su bez akumulisane energije). Na kraju svakog koraka dobijaju se dva para vrednosti – po jedan par za svaku promenu topologije kola: na početku periode prekidanja (kada se prekidač uključuje) i u trenutku $kT_S + dT_S$ (kada se prekidač isključuje).

Slika 4. Tok simulacije između trenutaka promene topologije kola.

Kao referentni model upotrebljen je simulator kola *PSpice* i šema na Sl. 5, čija je studentska licenca dobijena uz literaturu [8]. Izvršeno je testiranje dve glavne osobine *boost* pretvarača koje se ne vide direktno u približnim modelima, a to su:

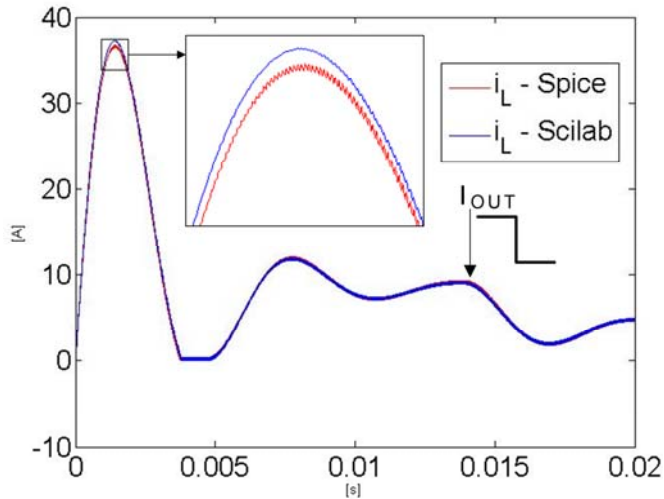
- Prelazak iz kontinualnog u diskontinualni načina rada,
- Identifikacija funkcije prenosa od upravljačke promenljive d do napona na kondenzatoru v_C kao funkcije prenosa neminimalne faze[9].

Slika 5. Referentna simulacija u studentskoj verziji programa *PSpice*.

Za parametre pretvarača sa Sl. 5. dobijeni rezultati su prikazani na Sl. 6., Sl. 7. i Sl. 8. Uočava se dobro slaganje modela i referentne simulacije. Manja odstupanja su posledica nepoznavanja svih parametara referentnog modela u *PSpice*-u.

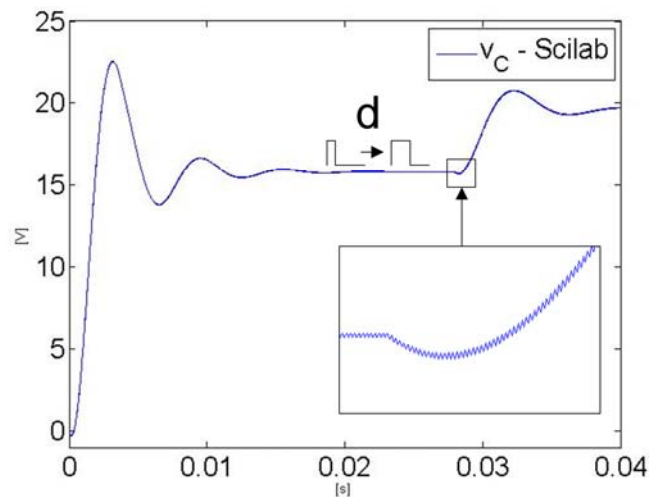
Na Sl. 6. se uočava slaganje odziva struje kalema pri prelasku iz kontinualnog u diskontinualni režim rada, kao i proces rasta struje pri uključenju pretvarača. Upotrebljen je originalni model opisan jednačinama (8), (11), (18), (23) i (25).

Slika 6. Promena struje kalema pri uključenju pretvarača i pri promeni izlaznog opterećenja – poređenje tačnog modela sa referentnom simulacijom.

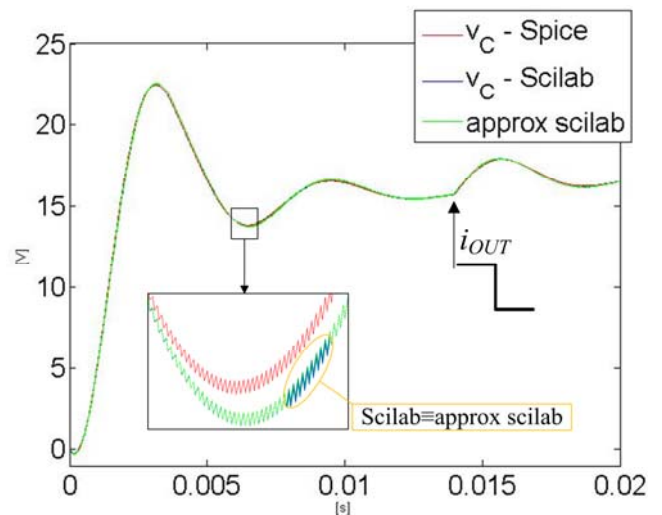
U svim simulacijama korišćeno je ispitivanje da li je vrednost struje kalema na kraju svake iteracije negativna. Ukoliko je rezultat na početku periode prekidanja ili u trenutku promene topologije kola negativan, dobijena vrednost je zamenjena nulom. Ovaj detalj predstavlja opis fizičke nelinearnosti u kolu da struja kalema ne može biti manje od nule. U slučajevima kada je struja jednaka nuli pretvarač ulazi u diskontinualni režim rada.

Od interesa je reprodukovati i privremeni negativni rast napona na kondenzatoru prilikom naglog skoka upravljачke promenljive d . Ova pojava se opisuje činjenicom da pri naglim promenama upravljачke promenljive struja kalema ne može isto tako skokovito promeniti vrednost zbog ograničenja konačnog nagiba (*slew rate* tip nelinearnosti). Usled ove pojave napon na kondenzatoru opada izvesno vreme sve dok struja kalema ne nadoknadi pad vrednosti struje diode uzrokovanog povećanjem faktora ispunе, tj. upravljачke promenljive d . Ova pojava je u modelima za mali signal opisana nulom u desnoj poluravni kompleksne s ravni funkcije prenosa od upravljачke promenljive do izlaznog napona. Zavisno od ostalih parametara *boost* pretvarača i povratne sprege, nula u desnoj poluravni funkcije prenosa od faktora ispunе do napona kondenzatora može uticati na stabilnost ukoliko se ne uzme u obzir prilikom projektovanja povratne sprege[9]. Uticaj konačne brzine promene struje kalema na izlazni napon je prikazan na Sl. 7. Uočava se da napon na kondenzatoru u trenutku promene faktora ispunе počinje da opada ali ubrzo menja znak promene i počinje da prati pozitivnu promenu upravljачkog ulaza d .

Slika 7. Promena napona na kondenzatoru pri skokovitoj promeni faktora ispunе – uticaj nule u desnoj poluravni kompleksne s ravni.

Sledeći test se odnosi na razliku između originalnog modela datog jednačinama (8), (11), (18), (23), (25) i uprošćenog modela opisanog jednačinama (29)-(33). Rezultati poređenja su prikazani na Sl. 8. Uočava se da je u ovom slučaju aproksimacija zadovoljavajuća i da su odzivi praktično identični.

Slika 8. Promena napona kondenzatora pri uključenju pretvarača i pri promeni izlaznog opterećenja - poređenje modela sa i bez Taylor-ovog razvoja sa referentnom simulacijom.

III. ZAKLJUČAK

Iako se u početnom trenutku zahteva rešavanje diferencijalnih jednačina izvedeni model je tačan i u velikoj meri se slaže sa referentnim modelom. Granica između kontinualnog i diskontinualnog režima rada ga čini povoljnim za ispitivanje granice prelaska pri velikim poremećajima (promena potrošnje ili ulaznog napona).

Simulacija u proceduralnom jeziku je povoljna zbog lakog uvida u sve veličine pretvarača i laku sledljivost promene rezultata usled promene parametara. Moguće je korišćenje i na *embedded* platformama u cilju formiranja nelinearnog opserversa pretvarača u upravljačkim strukturama ali u tom slučaju veliki hardverski resursi koje zahtevaju eksponencijalna i trigonometrijske funkcije iz jednačina modela otežavaju primenu. Iz tog razloga je i prikazano uprošćavanje Taylorovim razvojem (29) - (33) kako bi se smanjio potreban broj ciklusa za izvršenje algoritma.

LITERATURA

- [1] www.plexim.com
- [2] www.scilab.org
- [3] www.gnu.org/software/octave
- [4] Burkhard, R., "Is it Now Time to Establish Visualization Science as a Scientific Discipline?," *Information Visualization, 2006. IV 2006. Tenth International Conference on*, vol., no., pp.189,194, 5-7 July 2006.
- [5] Husna, A. W N; Siraj, S.F.; Mat, M. H., "Effect of Load Variations in DC-DC Converter," *Computational Intelligence, Modelling and Simulation (CIMSIM), 2011 Third International Conference on*, vol., no., pp.394,398, 20-22 Sept. 2011.

- [6] Arthur R. Brown and R.D.Middlebrook, "Sampled-Data modeling of switching regulators", IEEE Power Electronics Specialists conference, 1981 Record, pp 349- 369, June 1981.
- [7] Milan Merkle, *Matematička analiza: Pregled teorije i zadaci*, treće izdanje, Akademska misao, Beograd, 2001.
- [8] Adel S. Sedra, Kenneth C. Smith, *Microelectronic circuits*, 5th ed. New York, Oxford, Oxford University press, 2004.
- [9] Milić R. Stojić, *Kontinualni sistemi upravljanja*, četvrto dopunjeno izdanje, Naučna knjiga, Beograd, 1985.

ABSTRACT

This paper presents methodology for obtaining nonlinear dynamical model of a boost converter. In the first part of the paper equations of boost converter with parasitic components are given, while second part presents results of simulation compared with reference design (*PSpice*). The presented model is useful in power converter design process as well as power electronics education.

THE DYNAMIC MODEL OF THE BOOST CONVERTER DESIGNED FOR PROCEDURAL PROGRAMMING LANGUAGES

Milan Baltić, Milan Ponjavić